

SZKOLNY PROGRAM PROFILAKTYKI

Przez „program profilaktyczny” rozumie się działania psychoedukacyjne, których celem jest zapobieganie zachowaniom ryzykownym uczniów i szkodom wynikającym z problemów w ich otoczeniu.

Profilaktyka jest procesem wspierającym prawidłowy zdrowy rozwój każdego ucznia. Jest chronieniem człowieka w rozwoju przed zagrożeniami i reagowaniem na nie.

PROBLEM – agresja i przemoc w szkole oraz rosnące zagrożenie uzależnieniami (nikotyną, alkoholem, narkotykami), brak właściwie sprawowanej opieki nad dziećmi i nieskuteczne metody wychowawcze w środowisku rodzinnym.

Część I - Założenia teoretyczne programu.

Realizacja szkolnego programu profilaktycznego ma za zadanie przeciwdziałać zjawisku agresji i przemocy oraz zagrożeniu uzależnieniami u dzieci i młodzieży jak też propagować zdrowy styl życia i pozytywne wartości. Głównym zadaniem do realizacji jest ochrona przed zagrożeniami. Eliminowanie czynników ryzyka może być skuteczne jedynie wtedy jeśli wprowadzi się działania wzmacniające czynniki chroniące. Nie można tu pominąć współpracy z rodzicami. Pomoc rodzicom w budowaniu silnej więzi emocjonalnej z dziećmi pozwoli uchronić je przed szukaniem oparcia w grupie rówieśniczej preferującej sposób życia nie aprobowany społecznie i zagrażający zdrowiu.

Mówiąc o agresji trzeba mieć na uwadze zarówno przemoc fizyczną, jak i przemoc psychiczną polegającą na często długofalowych prześladowaniach w formie atakowania kogoś wprost lub nękania wykluczeniem z grupy bądź niedopuszczeniem do niej. Obecnie bardzo podniósł się poziom tego zjawiska w szkole.

Szykanowanie, izolowanie niektórych członków grupy, okazywanie im pogardy, agresji i przemocy (określane terminem *mobbing*), jest niestety zjawiskiem powszechnym w społecznościach, w tym również szkolnych.

Uzależnienia to drugi bardzo ważny problem. Uzależnienie to stan, w którym człowiek nie może obyć się bez danej substancji. Badania wykazują, że obniża się wiek inicjacji nikotynowej, alkoholowej i narkotykowej. Dlatego tak bardzo potrzebne jest zapobieganie temu zjawisku.

Aby przeciwdziałać zjawisku agresji, przemocy i uzależnieniom w szkole konieczne jest posiadanie wiedzy na temat istoty tych problemów. Wiedza ta jest potrzebna do skutecznego przeciwdziałania tym zjawiskom w szkole.

Uczniom zaś daje możliwość poznania powodów zachowań agresywnych oraz przyczyn sięgania po środki odurzające, uzyskanie wglądu i większą kontrolę nad własnymi emocjami i nabycie nowych modeli zachowań. Niezbędne jest zaangażowanie w działania profilaktyczne wszystkich zainteresowanych stron: nauczycieli, wychowawców, rodziców i uczniów. Tylko właściwe postępowanie wychowawcze i edukacyjne nauczycieli, wychowawców i rodziców może zmienić tę sytuację.

Część II – Diagnoza problemu

Zachowania problemowe zdiagnozowane w naszej szkole to:

- zachowania agresywne – przemoc i agresja rówieśnicza
- wandalizm
- brak kultury osobistej – używanie wulgaryzmów
- wysoka absencja i wagary
- brak zainteresowania nauką – niewypełnianie obowiązków szkolnych

Wymienione zachowania problemowe zostały zdiagnozowane na podstawie obserwacji zachowań uczniów, informacji od nauczycieli, rodziców, samych

uczniów oraz od innych instytucji lokalnych (policji, kuratorów, poradni psychologiczno-pedagogicznej).

Metodą określającą stopień natężenia problemu przemocy to konsultacje, wywiad, obserwacja, ankieta, analiza dokumentacji szkolnej.

W wyniku diagnozy program ten adresowany jest do:

- uczniów szkoły podstawowej,
- uczniów gimnazjum,
- rodziców
- nauczycieli, wychowawców, pedagoga, psychologa.

Część III – Cele szkolnego programu profilaktyki.

Szkoła jest miejscem profilaktyki pierwszorzędowej, której głównym celem jest ochrona przed zagrożeniami i wzmacnianie czynników chroniących oraz stworzenie warunków bezpiecznego funkcjonowania szkoły –podniesienie poziomu bezpieczeństwa.

Cele szczegółowe –

- zapobieganie, ograniczenie zjawiska agresji i przemocy w szkole, profilaktyka uzależnień
- kształtowanie u dzieci i młodzieży umiejętności interpersonalnych, postawy asertywnej (umiejętność radzenia sobie z presją społeczną), skutecznej komunikacji, rozwiązywania konfliktów, radzenia sobie z negatywnymi emocjami takimi jak gniew, złość, wrogość,
- promocja pozytywnych wartości wśród uczniów
- uczenie zachowań dotyczących kultury życia codziennego
- wzmocnienie poczucia własnej wartości wśród uczniów
- wyposażenie uczniów w podstawową wiedzę w zakresie zagrożenia uzależnieniami

ZAŁOŻENIA PROGRAMU

- I. Objęcie działaniami profilaktycznymi i edukacyjnymi dzieci i młodzież oraz dostarczenie im doświadczeń wywołujących zmianę dotychczasowych zachowań
- II. Objęcie działaniami profilaktycznymi rodziców, wypracowanie metod zaradczych, wspomaganie rodziców w prawidłowym pełnieniu przez nich funkcji wychowawczych – zacieśnianie więzi emocjonalnej
- III. Budowanie dobrych relacji z rodzicami i pozyskiwanie ich jako sojuszników w realizacji działań wychowawczych i profilaktycznych
- IV. Objęcie działaniami profilaktycznymi nauczycieli,

FORMY ODDZIAŁYWAŃ ZAPOBIEGAWCZYCH

I. Działania profilaktyczno-edukacyjne wśród uczniów

Uczniowie uczestniczą w zajęciach poświęconym różnym aspektom przeciwdziałania przemocy, profilaktyki uzależnień oraz promocji zdrowia. Zajęcia mają charakter warsztatowy. Klasa współpracuje ze sobą, kierowana przez prowadzących nabywa stopniowo nowe umiejętności. Działaniami profilaktyczno-edukacyjnymi mogą być także prelekcje, pogadanki, projekcje filmowe, przedstawienia teatralne, udział uczniów w konkursach dotyczących tej tematyki.

Cykl spotkań profilaktyczno-edukacyjnych w szkole obejmuje:

- warsztaty integracyjne, mające na celu wzmocnienie więzi między uczniami, lepsze poznanie siebie i innych,
- warsztaty na temat jak radzić sobie z przemocą i agresją
- warsztaty zachowań asertywnych

- warsztaty interwencyjno-prewencyjne, zajęcia stymulujące prawidłowy rozwój intelektualny, społeczny, moralny i emocjonalny.
- warsztaty oraz zajęcia edukacyjne profilaktyki uzależnień
- przedstawienia teatralne o tematyce profilaktycznej

II. Działania profilaktyczne wśród rodziców

Celem pracy z rodzicami jest stworzenie klimatu do otwartego mówienia o różnych problemach i przerwanie narastającego poczucia bezsilności jak też zmiana świadomości rodziców dotycząca lepszego rozumienia potrzeb dzieci i młodzieży oraz podnoszenie wiedzy i umiejętności wychowawczych rodziców.

Spotkania z rodzicami obejmują:

- przekazanie informacji o programie
- prelekcje i dyskusje na temat zjawiska przemocy i jego form w szkole i poza nią, uczenie spostrzegania mocnych stron dzieci
- prelekcje na temat uzależnień, przyczyn sięgania przez dzieci i młodzież po alkohol, narkotyki i inne substancje szkodliwe dla zdrowia
- włączanie rodziców we wspólne działania z dziećmi na rzecz szkoły, wzmacnianie więzi emocjonalnej(festyn rodzinny, wycieczki, przedstawienia, i inne imprezy klasowe)
- indywidualne rozmowy wychowawcy, pedagoga i psychologa szkolnego z rodzicami w celu przekazania wskazówek postępowania z dzieckiem oraz wspólnego szukania sposobu radzenia sobie z trudnościami wychowawczymi,
- wskazanie miejsca gdzie można uzyskać pomoc (Ośrodek Interwencji Kryzysowej, „Niebieska Linia”, MONAR,)

III. Działania profilaktyczne wśród nauczycieli

Nauczyciele od dawna sygnalizują narastanie problemu przemocy i agresji w szkole i potrzebę podjęcia konkretnych działań ograniczających to zjawisko. Celem współpracy nauczycieli jest wyposażenie ich w umiejętności rozpoznawania problemu i odpowiedniego reagowania w sytuacjach kryzysowych

Praca z nauczycielami obejmuje:

- szkoleniowe spotkania dla Rady Pedagogicznej
- rozwijanie umiejętności dobrej współpracy nauczyciel – rodzic
- podnoszenie wiedzy i doskonalenie umiejętności i kompetencji wychowawczych
- pomoc w opracowaniu materiałów dydaktycznych do wykorzystania przez nauczyciela na lekcji wychowawczej
- indywidualne konsultacje wychowawców z pedagogiem i psychologiem szkolnym.

STRATEGIE PROFILAKTYCZNE

I. **Strategie informacyjne:**

Cel- dostarczenie adekwatnych informacji, odpowiednich dla wieku rozwoju dziecka, na temat skutków zachowań ryzykownych i tym samym umożliwienie dokonywania racjonalnego wyboru

Przekonanie- dzieci i młodzież zachowują się agresywnie, sięgają po substancje odurzające ponieważ mało wiedzą o mechanizmach i skutkach takich zachowań

Założenie – dostarczenie informacji spowoduje zmianę postaw a w rezultacie zmianę zachowań

II. Strategie edukacyjne:

Cel – pomoc w rozwijaniu ważnych umiejętności psychologicznych i społecznych

Przekonanie – dzieci i młodzież nawet dysponująca pewną wiedzą podejmują zachowania agresywne z braku wielu umiejętności niezbędnych w życiu społecznym

Założenie - rozwój w/w umiejętności umożliwi zaspokojenie najważniejszych potrzeb w sposób akceptowany społecznie

III. Strategie alternatywne

Cel – pomoc w zaspokajaniu ważnych potrzeb oraz satysfakcji poprzez zaangażowanie się w działalność pozytywną (artystyczną, sportową, społeczną)

Przekonanie – brak wiedzy, że te same cele można osiągnąć różnymi drogami i nie muszą to być drogi niebezpieczne

Założenie – wiele dzieci nie ma możliwości realizowania swojej potrzeby aktywności, podniesienia samooceny poprzez osiąganie sukcesów, rozwój zainteresowań.

IV. Strategie interwencyjne

Cel – ukazywanie możliwości pomocy w specjalistycznych ośrodkach

Metody – interwencja w środowisku rodzinnym, pomoc psychologiczno – pedagogiczna, kontakt z Policją, kuratorami sądowymi.

Uwagi o realizacji programu profilaktyki.

Program profilaktyczny jest komplementarny do programu prozdrowotnego „Zdrowy Styl Życia”, wychowawczego szkoły oraz spójny z celami wychowawczymi przedmiotowych programów edukacyjnych.

Program profilaktyczny przeznaczony jest do realizacji przez wychowawców, pedagoga i psychologa szkolnego oraz nauczycieli i innych pracowników szkoły we współpracy z rodzicami

Wszyscy wychowawcy, nauczyciele przedmiotu, pedagog, psycholog szkolny uwzględniając specyfikę przedmiotowych treści nauczania określają tryb i zakres działań w swoich indywidualnych programach wychowawczym i edukacyjnym.

Program został opracowany w oparciu o „Standardy jakości pierwszorzędowych programów profilaktycznych realizowanych w szkołach i placówkach oświatowych”(Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej)

Ewaluację opracowała mgr Izabela Kudelska – psycholog szkolny

Program został zatwierdzony przez Radę Pedagogiczną w dniu 12.09.2007 r.

Program został zatwierdzony uchwałą Rady Rodziców w dniu 14.09.2007 r.

Podstawy prawne działań profilaktycznych prowadzonych w szkole

USTAWY

- 1) Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2002 r. Nr 11, poz. 109).
- 2) Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. Nr 111, poz. 535).
- 3) Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. Nr 35, poz. 230 z późn. zm.).
- 4) Ustawa z dnia 24 kwietnia 1997 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2003 r. Nr 24, poz. 198).
- 5) Ustawa z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz. U. z 1996 r. Nr 10, poz. 55).

ROZPORZĄDZENIA

- 1) Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 26 lutego 2002r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. Nr 51, poz. 458 oraz Dz. U. z 2003 r. Nr 210, poz. 2041).